

SPOR SPONSORLUĞUNA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEME ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

*Some Remarks regarding the Legal Arrangement on Sports Sponsorship
in Turkish Law*

Dr. S. Hülya İMAMOĞLU**

I. Giriş, II. Sponsorluk Sözleşmesinin Hukuki Niteliği, III. Spor Sponsorluğunun Türk Hukukunda Düzenleniş Biçimi, 1. Spor Sponsorluğu Alanındaki Yasal Düzenlemeler, 2. Mevcut Hukuki Düzenlemenin Esasları, a. Sponsorluk Yapılabilecek Alanlar, b. Spor Sponsorluğu Sözleşmesinin Tarafları, Kuruluşu, Şekli ve İçeriği, c. Spor Sponsorluğunun Vergisel Yönü, **IV. Sonuç**

ÖZET

Türkiye’de sporun gelişmesi için spora sağlanacak kaynakları artırmak amacıyla 2001 yılında sponsorluğa ilişkin yasal bir

* 1 Nisan 2009 tarihinde yürürlükte bulunan mevzuat esas alınmıştır.

** Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı. Bu çalışmanın oluşumu aşamasında bana fikirleriyle katkıda bulunan değerli hocam Prof. Dr. Erdal Onar’a, değerli meslektaşlarım Doç. Dr. Hasan Seçkin Ozanoğlu’na, Dr. Hakan Furtun’a ve uygulamaya ilişkin önemli bilgiler veren Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sponsorluk Şube Müdürü Sabri Burhan’a teşekkür ederim.

düzenlemeye gidilmiş; bu yönde 4644 sayılı Kanunla 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek üçüncü maddesi değiştirilerek bu maddeye sponsorluk hakkında bir fıkra eklenmiştir. Bu düzenlemeyle spor alanında belirli faaliyetleri destekleyen sponsorlara gelir vergisi ve kurumlar vergisi bakımından vergisel kolaylık sağlanmıştır. Spor sponsorluğuna ilişkin bu düzenlemede daha sonra 5105 ve 5340 sayılı Kanunlarla değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerle sponsorların, sponsorluğunu üstlenebilecekleri gençlik ve spor faaliyetlerinin kapsamının genişletilmesi yönüne gidilirken, sponsorluğun vergisel boyutu yeniden düzenlenmiştir.

Sponsorluğa ilişkin mevcut düzenleme, spor alanına özgü bir düzenlemedir; burada yeni bir sözleşme tipi olarak sponsorluk sözleşmesinin bütün hüküm ve sonuçlarıyla düzenlenmesi söz konusu değildir. Mevcut düzenlemede sporda yapılabilecek ve bu bağlamda vergi kolaylığı sağlanacak sponsorluk faaliyetlerinin çeşitli bentler halinde sayılarak belirlenmiş bulunması, isabetsiz olmuştur. Spor alanındaki bütün sportif faaliyetleri kapsayabilen bir vergi kolaylığının sağlanması için sporda sponsorluk yapılabilecek faaliyetlerin çerçeve bir düzenlemeye kavuşturulması gerekir. Öte yandan bazı önemli hususların Kanunda yeterli dayanak olmadan Yönetmelikle düzenlenmiş bulunması, mevcut düzenlemedeki en problemlili yöndür ve derhal gerekli yasal çerçeve oluşturulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Spor sponsorluğu, gençlik ve spor faaliyetleri, ferdi lisanslı sporcu, gençlik ve spor kulüpleri, sponsorluk sözleşmesi.

ABSTRACT

In 2001, a legal arrangement was made regarding sponsorship, with the purpose of advancing sports in Turkey by increasing the resources to be available for sports. In this regard, the third additional article of the Law on the Organization and Duties of the General Directorate of Youth and Sports No. 3289 has been amended with Law No. 4644, through the insertion of a paragraph on sponsorship. With this amendment, sponsors who support certain activities in the field of sports have been provided

with a convenience in the payment of income tax and corporate tax. This legal arrangement on sports sponsorship was later amended with Law No. 5105 and Law No. 5340. With these amendments, the scope of youth and sports activities which sponsors can support has been widened and the tax aspect of sponsorship has been re-regulated.

The current regulation on sponsorship is unique to sports sponsorship; it does not regulate the terms and legal consequences of the sponsorship agreement as a new type of agreement. It has been improper for the regulation to list in separate subparagraphs the sponsorship activities which can be made in the field of sports and for which sponsors can be granted convenience in tax payment. Sports activities, for which sponsorship is possible, must be set in such a framework in order to provide such convenience in tax payments that will cover all sports activities in the field of sports. In addition, some important issues have been regulated through regulations promulgated absent a sufficient basis in the law. This is the most problematic issue regarding the affected legal arrangement and therefore the required legal framework should be established immediately.

Keywords: Sports sponsorship, youth and sports activities, individual sportsman with sports license, youth and sports clubs, sponsorship agreements.

I. GİRİŞ

İçinde yaşadığımız bilgi toplumunda modern ekonomik koşullardan kaynaklanan yeni bir iletişim tekniği olarak sponsorluk, Türkiye’de de seksenli yıllardan itibaren, fakat özellikle 1990’lı yılların ikinci yarısı ile birlikte giderek artan bir şekilde sportif, kültürel, sosyal ve çevresel alanda, radyo ve televizyon yayınlarında uygulanmaktadır¹. Türkiye’de radyo ve televizyon yayınlarına ilişkin olarak program sponsorluğu, 13.04.1994 tarihli ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve

¹ Selma Hülya İmamoğlu, Sponsorluk Sözleşmesi, Ankara 2003, s.40; Aydemir Okay, Halkla İlişkiler Aracı Olarak Sponsorluk, İstanbul 1998, s.255 vd.; Gülçin Elçin Grassinger, Sponsorluk Sözleşmesi, Ankara 2003, s.22, 23 vd.

Yayınları Hakkında Kanun² (m.23) ve bu husustaki Yönetmelik³ (m.4, 20) çerçevesinde belirli bir yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur. Bunu daha sonra spor sponsorluğu alanındaki düzenlemelerle kültürel alandaki destekleme faaliyetlerine vergisel ve diğer bazı kolaylıkların sağlandığı düzenlemeler takip etmiştir⁴. Bu çalışmada spor sponsorluğuna ilişkin düzenlemeler ele alınacaktır. Ancak daha önce yeni bir sözleşme tipi olarak sponsorluk sözleşmesinin hukuki niteliğine işaret etmek gerekir.

II. Sponsorluk Sözleşmesinin Hukuki Niteliği

Sponsorluk, “edim-karşı edim” ilişkisiyle karakteristik sözleşmesel bir temel üzerinde gerçekleşir⁵.

Modern ekonomik koşulların ortaya çıkardığı bir sözleşme olarak sponsorluk sözleşmesinin hukuki niteliği bakımından öncelikle şunu ifade etmek gerekir ki sponsorluk sözleşmesi, Borçlar Kanununda veya diğer bir özel kanunda bağımsız bir başlık altında düzenlenmiş değildir⁶. Gerçi, yukarıda da ifade edildiği gibi, Türkiye’de program sponsorluğuna ve spor sponsorluğuna ilişkin bazı yasal düzenlemeler getirilmiş bulunmaktadır. Ancak bu düzenlemeler, anılan alanlara özgü bir nitelik taşımakta olup, söz konusu düzenlemelerde bütün sponsorluk faaliyetleri

² RG.20.04.1994, 21911. Anılan Kanunda ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli tarihlerde değişiklikler yapılmıştır.

³ RG.17.04.2003, 25082; program sponsorluğu bakımından yapılan değişiklik için bkz., RG.15.02.2005, 25728.

⁴ Kültürel alandaki destekleme faaliyetlerine ilişkin olarak 14.07.2004 tarihli ve 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu’na işaret etmek gerekir (RG.21.07.2004, 25529; 5728 sayılı Kanunla yapılan değişiklik için bkz., RG.08.02.2008, 26781). Ayrıca Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununda da bu yönde düzenlemeler yapılmıştır.

⁵ Thomas Hauser, Der Sponsoring-Vertrag im schweizerischen Recht - Unter besonderer Berücksichtigung kommunikativer Aspekte des Sport-, Kultur- und Sozio-Sponsoring, Zürich 1991, s.5; Stephan Netzle, Sponsoring von Sportverbänden – Vertrags-, persönlichkeits-, und vereinsrechtliche Aspekte des Sport-Sponsorings, Zürich 1988, s.13; Frank Schwammberger, Die vertragsrechtliche Behandlung des Kunstsponsorings in der Schweiz, Zürich 1992, § 1 N 2, N 3; Manfred Bruhn/Rudolf Mehlinger, Rechtliche Gestaltung des Sponsoring - Vertragsrecht - Steuerrecht - Medienrecht - Wettbewerbsrecht, Band I: Allgemeiner Teil, 2. Auflage, München 1995, s.4; Manfred Bruhn, Sponsoring - Systematische Planung und integrativer Einsatz, 4. Auflage, Wiesbaden 2003, s.7; Neil George Weiland, Der Sponsoringvertrag, 2. Auflage, München 1999, s.3, 4; İmamoğlu, s.47; Elçin Grassinger, s.45.

⁶ Bu hususta bkz., İmamoğlu, s.125 vd., ayrıca s.29 vd.

bakımından esas alınabilecek genel bir sponsorluk sözleşmesi tanımına yer verilmediği gibi, bu yönde sponsorluk sözleşmesinin hüküm ve sonuçları da düzenlenmiş değildir.

Öte yandan esaslı (temel) unsurları bakımından incelendiğinde; sponsorluk sözleşmesinin kanunda düzenlenmiş veya düzenlenmemiş diğer bir sözleşme tipine dâhil edilemeyeceği hususu da ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki sponsorluk sözleşmesi, esas itibarıyla sponsorluk (destekleme) unsuru ve tanıtım unsurundan oluşur⁷. Sponsorluk (destekleme) unsurunda sponsorun parasal katkı, diğer maddi edim ve/veya hizmet edimleri biçiminde destek edimlerini, faaliyetlerini desteklemek üzere desteklenenin temin etmesi söz konusu olurken; tanıtım unsurunda desteklenen tarafın, desteklenen faaliyetleri bağlamında sponsorun iletişimsel açıdan yararlanabileceği ve bu yönde sponsorun tanıtımına yönelik bir karşı edimi yerine getirmesi söz konusu olmaktadır. İfade etmek gerekir ki desteklenenin karşı ediminin içeriği, çoğu kez, her somut sponsorluk olayının özelliklerine göre taraflarca belirlenen ve sponsoru desteklenenin reklâm potansiyelinden yararlandırmaya yönelik çeşitli edim yükümlerini kapsayan bir edimler bütünü olarak teşekkül eder. Bununla birlikte desteklenenin sponsorun tanıtımına yönelik karşı ediminin konusunu oluşturan yükümlülükleri esas itibarıyla üç grupta incelemek mümkündür⁸:

Buna göre desteklenen; isim, resim, ses gibi kişisel değerlerini ve/veya marka, logo, amblem, unvan gibi diğer tanıtıcı unsurlarını (gayri maddi mallarını) iletişimsel amaçlarla yararlanmak üzere sponsorun

⁷ Sponsorluk sözleşmesinin esaslı (temel) unsurları hakkında bkz. ve krş., Neil George Weiland, Kultur- und Sportsponsoring im deutschen Recht – Unter besonderer Berücksichtigung urheber-, medien-, und wettbewerbsrechtlicher Aspekte, Berlin 1993, s.69-70; Neil George Weiland, Rechtliche Aspekte des Sponsoring, NJW 1994, s.230; Bruhn/Mehlinger, s.4; Konstantin Wegner, Der Sportsponsoringvertrag, Baden-Baden 2002, S.32; Barbara Roth, Vertragsrechtliche und ökonomische Analyse von Sportsponsoringverträgen, München 2002, s.27 vd., 56 vd.; Hauser, s.16; Schwammberger, § 1 N 3; Netzle, s.13; Elçin Grassinger, s.21; ayrıca İmamoğlu, s.96 vd., 100 vd.

⁸ Krş., Hauser, s.180 vd., 296 vd.; Schwammberger, § 3 N 25 vd.; Netzle, s.81 vd.; Weiland, Kultur- und Sportsponsoring, s.55; Weiland, Der Sponsoringvertrag, s.83 vd.; Bruhn, s.16 vd., 20 vd.; Roth, s.56 vd.; Wegner, s.52 vd.; Elçin Grassinger, s.109 vd.; ayrıca İmamoğlu, s.105 vd., 182 vd.

kullanımına bırakır veya sponsorun klasik reklâm, halkla ilişkiler ve sürümü artırıcı faaliyetlerine olumlu bir davranışta bulunmak suretiyle fiilen katılır; ya da sponsorluğun gerçekleştiği alanda (spor, kültür vd.) sponsora desteklenen ve/veya destekleme konusu vasıtasıyla, özellikle desteklenen organizasyon çerçevesinde reklâm yapma imkânı tanınır (saha kenarı reklâmında olduğu gibi)⁹.

Esaslı (temel) unsurları bakımından sponsorluk sözleşmesinin, birçok halde kanunda düzenlenmiş (kira, istisna, vekâlet gibi) ve düzenlenmemiş (lisans) sözleşme tiplerine ait unsurları birlikte içeren bir yapı gösterdiğini ifade etmek mümkündür¹⁰. Mesela sponsorun parasal katkı dışında diğer maddi nitelikte edimler sunduğu bir sponsorluk sözleşmesinde kira veya satım unsurları söz konusu olabilmektedir. Desteklenenin iletişimsel açıdan yararlanılabilir karşı edimi olarak sponsora gayri maddi mallarını kullanmak üzere bırakması halinde lisans

⁹ Desteklenenin sponsorun tanıtımına yönelik olarak yerine getirmesi gereken edim yükümlerinin yanında özellikle proje sponsorluğuna ilişkin münferit sponsorluk sözleşmelerinde istisnai hallerde bizatihi desteklenen projenin gerçekleştirilmesinin de desteklenen tarafın edim yükümü olarak kararlaştırılması mümkündür. Burada projenin gerçekleştirilmesi, desteklenenin sponsorun tanıtımına yönelik edimiyle birlikte asli edim yükümü olarak ifa etmek zorunda bulunduğu asli edim bütünü oluşturur. Burada ifade etmek gerekir ki sponsorluk sözleşmesinde desteklenen projenin (veya faaliyetin) gerçekleştirilmesi, esas itibarıyla sözleşme kurmanın gereği (işlem temeli) olarak tezahür eder. Bu hususta bkz. ve krş., Stefan Röhrborn, *Der Sponsoringvertrag als Innengesellschaft - Abschluss, Vollzug und Leistungsstörungen*, Frankfurt am Main 1997, s.51, 215, 230; Wegner, s.79 vd., 83-84; Roth, s.59-60; ayrıca bkz., Weiland, *Kultur-, und Sportsponsoring*, s.73, fakat krş., s.55, 61, 88 ve Weiland, *NJW* 1994, s.230; İsviçre hukukunda bu hususta bkz., Schwammberger, § 3 N 31-32, N 40, § 6 N 16-17. Hauser'e göre desteklenen belirli bir faaliyetin yapılması, desteklenen tarafın ifa etmekle yükümlü olduğu bir asli edim borcudur (s.9, 10-11, 226, 296); aynı yönde Elçin Grassinger, s.119. Sözleşme kurmanın gereği (işlem temeli) kavramı hakkında bkz., Rona Serozan, (Kocayusufoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı) *Borçlar Hukuku*, Genel Bölüm, Üçüncü Cilt, İfa – İfa Engelleri – Haksız Zenginleşme, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul 2006, § 20 N 1 vd.

¹⁰ Bkz. ve krş., Schwammberger, § 6 N 59-60; Netzle, s.32, dn.57; Stephan Netzle, *Der Sportler - Subjekt oder Objekt? Überlegungen zur Verwendung des Sports in der Werbung*, ZSR, NF, Band 115 (1996), II. Halbband, Rz.139; Marc Amstutz/Walter Schlupe, *Basler Kommentar* (Hrsg., Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Wolfgang Wiegand), *Obligationenrecht I*, Art.1-529, 4. Auflage, Basel 2007, Einleitung vor Art.184 vd., N 414; Hauser, s.256 vd., 279 vd.; Elçin Grassinger, s.72; Weiland, *Kultur-, und Sportsponsoring*, s.72 vd., 87 vd.; Bruhn/Mehlinger, s.61 vd.; Wegner, s.149 vd., 175 vd., 182; Roth, s.66 vd.; ayrıca İmamoğlu, s.140 vd., 159 vd., 162.

unsuru söz konusu olurken, sponsorun reklâm ve pazarlama faaliyetlerine fiilen katılması halinde ise vekâlet unsuru söz konusu olmaktadır.

Ancak sponsorluk sözleşmesi, anlamı ve amacı ve tarafların tipik menfaatler durumu göz önünde bulundurularak bütünüyle değerlendirildiğinde; bireysel yapısı bakımından unsurlarını taşıdığı anılan sözleşme tiplerini aşan bağımsız ve yeni bir sözleşme tipi olarak ortaya çıkmaktadır. Şu halde sponsorluk sözleşmesi, kanunda düzenlenmemiş, diğer bir ifadeyle isimsiz bir sözleşmedir.

Sponsorluk sözleşmesinin isimsiz sözleşmelerin hangi türüne girdiği hususunda Türk hukukunda farklı görüşler mevcuttur. Elçin Grassinger'e göre sponsorluk sözleşmesi, kendine özgü (sui generis) bir yapıdadır; zira sponsorlukta yer alan "sponsorun tanıtımını yapma, olumlu imaj bırakma borcu", hiçbir kanuni tipteki sözleşmede mevcut değildir¹¹.

Bize göre sponsorluk sözleşmesi, esasen karma sözleşme niteliğindedir¹². Şöyle ki kendine özgü sözleşmeler, doktrinde de işaret edildiği üzere olabilen sözleşme biçimlerinin kanunda belirlenmiş çerçevesinden bütünüyle ayrılan, böylece gerçek anlamda yeni yapıları ortaya koyan sözleşmelerdir¹³. Oysa, yukarıda da ifade edildiği gibi, sponsorluk sözleşmesi, birçok halde kanunda düzenlenmiş ve düzenlenmemiş sözleşme tiplerine ait unsurları birlikte içeren bir yapıdadır. Benimsediğimiz tanıma göre karma sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş olsun veya olmasın çeşitli sözleşme tiplerine ait unsurların birleştiği bağımsız sözleşmelerdir¹⁴. Şu halde sponsorluk sözleşmesi de karma sözleşme olarak değerlendirilmelidir^{15 16}.

¹¹ Elçin Grassinger, s.75.

¹² Bu hususta bkz., İmamoğlu, s.161 vd.

¹³ Bkz., Ernst A. Kramer, Berner Kommentar, Band VI, Das Obligationenrecht, 1. Abteilung, Allgemeine Bestimmungen, 2. Teilband, Inhalt des Vertrags/Mängel des Vertragsabschlusses, 1. Lieferung, Art.19-20, Bern 1990, Art.19-20 N 65; krş., Walter R. Schlupe, Innominatverträge, Schweizerisches Privatrecht, VII/2, Basel und Stuttgart 1979, s.771, 776.

¹⁴ Bkz., Theo Guhl/Alfred Koller, Das Schweizerische Obligationenrecht (Bearbeitet von Alfred Koller, Anton K. Schnyder und Jean Nicolas Druey), 9. Auflage, Zürich 2000, § 40 N 17; krş., Kramer, Art.19-20 N 58; Schlupe, s.771, 772 vd.; Arthur Meier-Hayoz, Gesetzlich nicht geregelte Verträge I, SJK 1134, s.1-2; Gesetzlich nicht geregelte Verträge II, SJK 1135, s.1.

¹⁵ Karma sözleşme olarak sponsorluk sözleşmesi, bileşik (kombine) karma sözleşme biçiminde ortaya çıkar. Bu hususta bkz., İmamoğlu, s.163.

Sponsorluk sözleşmesinde uyuşmazlık halinde uygulanacak hükümlerin belirlenmesinde şu esaslardan hareket edilmesi gerektiği fikrindeyiz¹⁷: Güven ilkesine göre yapılacak yorum sonucunda sponsorluk sözleşmesinin uyuşmazlığın çözümü için hiçbir kural içermediği tespit edilirse, öncelikle tarafların farazi iradesine yönelmek suretiyle bir çözüm bulunması yoluna gidilmelidir. Bu yolla çözüm bulunamaması halinde yargıç uygulanacak bir kanun hükmünün olup olmadığını araştırmalıdır. Burada Borçlar Kanununun genel hükümleri, sponsorluk sözleşmesinin amacına uygun olarak doğrudan uygulanır. Ancak genel hükümlerle de uyuşmazlık çözülemiyorsa ve bu hususta bir örf ve adet kuralı da yoksa, yargıç bizzat koyacağı kurallarla hukuk yaratma yoluna gitmelidir. Yargıç hukuk yaratırken Borçlar Kanununun özel hükümlerinden kıyas yoluyla yararlanabilir veya kıyas mümkün olmadığı takdirde büsbütün orijinal bir kural ortaya koyabilir (TMK 1/II, III).

III. Spor Sponsorluğunun Türk Hukukunda Düzenleniş Biçimi

1. Spor Sponsorluğu Alanındaki Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de sporun gelişmesi için spora sağlanacak kaynakları artırmak maksadıyla sponsorluğa ilişkin yasal bir düzenlemeye gidilmiş; bu yönde 2001 yılında 4644 sayılı Kanunla¹⁸ 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun¹⁹ ek

¹⁶ Gerçi münferit halde sponsorun parasal katkı biçiminde destek edimi sağladığı, buna mukabil desteklenenin karşı edimi olarak sadece amblem, logo, sembol gibi belirli gayri maddi mallarını sponsorun kullanımına bıraktığı bir sponsorluk sözleşmesinde yalnız lisans sözleşmesine ilişkin unsurun varlığı söz konusu olmaktadır. Böyle bir halde sponsorluk sözleşmesinin anlamı ve amacı ile bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda kendine özgü sözleşme olarak nitelendirilmesi mümkündür. Fakat uygulamada sponsorluk sözleşmelerinde desteklenenin karşı ediminin içeriği, çoğu kez, lisans unsurunun yanında vekâlet ve kira unsurunu da içeren yükümlülükler bütünü olarak kararlaştırılmaktadır.

¹⁷ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz., İmamoğlu, s.133 vd. ve orada atf yapılan literatür.

¹⁸ 12.04.2001 tarihli ve 4644 sayılı Kanun için bkz., RG.21.04.2001, 24380.

¹⁹ 21.05.1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun için bkz., RG.28.05.1986, 19120. Bu Kanunda ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli tarihlerde değişiklikler yapılmıştır. Konumuz bağlamında özellikle 4644 sayılı Kanun (Bkz., dn.18), 5105 sayılı Kanun (Bkz., dn.21), 5340 sayılı Kanun (Bkz., dn.25) ve özerk federasyonlarla ilgili değişiklik getiren 27.05.2007 tarihli

üçüncü maddesi değiştirilerek bu maddeye sponsorluk hakkında bir fıkra eklenmiştir²⁰.

Sözü edilen fıkra hükmüyle Genel Müdürlüğün gençlik ve spor hizmet ve faaliyetlerini desteklemek amacıyla gerçek ve tüzel kişilerin sponsorluk yapabileceği öngörülmüştür. Bu bağlamda sponsorların uluslararası resmi spor organizasyonları ile Genel Müdürlükçe uygun görülen spor tesisleri için yapacakları ayni ve/veya nakdi harcamalar, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununa göre gider sayılmıştır. Sponsorlukla ilgili esas ve usullerin ise anılan fıkra hükmü çerçevesinde yönetmelikle belirlenmesi yönüne gidilmiştir.

Ancak spor sponsorluğuna ilişkin olarak 4644 sayılı Kanunla getirilen bu düzenlemede daha sonra değişiklik yapma ihtiyacı duyulmuştur. İlk olarak 5105 sayılı Kanunla²¹ 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek üçüncü maddesinin sponsorluğa ilişkin üçüncü fıkrası hükmü değiştirilmiş ve sponsorlukla ilgili üç fıkra daha eklenmiştir. 5105 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle esasen gerçek ve tüzel kişi sponsorların, sponsorluğunu üstlenebilecekleri gençlik ve spor faaliyetlerinin kapsamının genişletilmesi yönüne gidilmiştir. Değişikliğin gerekçesi olarak 4644 sayılı Kanunla getirilen düzenlemenin sadece uluslararası spor organizasyonlarını kapsamaması sebebiyle gençlik ve spor hizmet ve faaliyetlerinin desteklenmesinde sponsorluktan beklenen amaca ulaşamamış bulunulduğuna işaret edilmiştir²². Öte yandan 5105 sayılı Kanunla sponsorluğun vergisel boyutu yeniden düzenlenmiştir. Buna göre 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu

ve 5674 sayılı Kanun (RG.07.06.2007, 26545) anılmalıdır. 3289 sayılı Kanunun son metni için bkz., <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr> .

²⁰ Yasal düzenlemenin yukarıda sözü edilen amacı, özellikle Dönemin Konya Milletvekili M. Emrehan Halıcı'nın bu hususta Türkiye Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşmada ifadesini bulmuştur (Bkz., TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 3, Cilt 59 [2001], Birleşim 83, s.475).

²¹ 04.03.2004 tarihli ve 5105 sayılı Kanun için bkz., RG.13.03.2004, 25401.

²² Gerekçe için bkz., TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 2, Cilt 43 (Ankara 2004), Birleşim 63, Sıra Sayısı 384.

Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun²³ kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının ilgili vergi mevzuatı çerçevesinde matrahın saptanmasında belirli oranlarda gelirden veya kazançtan indirileceği öngörülmüştür²⁴. 5105 sayılı Kanunla getirilen düzenlemede de daha sonra 5340 sayılı Kanunla²⁵ kısmen değişiklik yapılmıştır; burada 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek üçüncü maddesinin 5105 sayılı Kanunla eklenen sponsorlukla ilgili beşinci fıkrası değiştirilmiştir. Sözü edilen değişiklikle sponsorluk harcamalarının belgelendirilmesinde bürokratik işlemlerin azaltılması yönüne gidilirken, sponsorlara sponsorluğunu üstlendikleri faaliyet ve tesisle ilgili her türlü isim, reklâm, tanıtım ve gerektiğinde yayın haklarının verilebileceği açık hükme bağlanmıştır.

Diğer taraftan yapılan değişikliklere uygun olarak yeni bir Sponsorluk Yönetmeliği²⁶ de hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır.

2. Mevcut Hukuki Düzenlemenin Esasları

Spor sponsorluğuna ilişkin mevcut hukuki düzenlemenin esasları, aşağıda belirli başlıklar halinde ele alınmıştır.

a. Sponsorluk Yapılabilecek Alanlar

Yeni Sponsorluk Yönetmeliğinde sponsorluğa ilişkin bir tanım getirilmiştir. Buna göre “sponsorluk, bu Yönetmelik kapsamındaki alanlara gerçek veya tüzel kişilerce, dolaylı olarak ticari fayda sağlamak ya da sosyal sorumluluklarını yerine getirmek amacıyla iletişim olanakları karşılığında aynı ve/veya nakdi destekte bulunulmasını” ifade

²³ 17.06.1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun için bkz., RG.03.07.1992, 21273. Anılan Kanunda 5175 sayılı Kanun (RG.10.06.2004, 25488), 5340 sayılı Kanun (Bkz., dn.25) ve 5719 sayılı Kanun (RG.04.12.2007, 26720) çerçevesinde önemli değişiklikler yapılmıştır. İfade etmek gerekir ki hâlihazırda Türkiye Futbol Federasyonunun kuruluş ve görevlerine ilişkin olarak yeni bir kanun tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilgili komisyonlarında görüşülmektedir (Bu hususta bkz., www.tbmm.gov.tr’de “Yasama Faaliyetleri” başlığı).

²⁴ 5105 sayılı Kanun, m.4 ve 5.

²⁵ 28.04.2005 tarihli ve 5340 sayılı Kanun için bkz., RG.05.05.2005, 25806.

²⁶ RG.16.06.2004, 25494. Değişiklikler için bkz., RG.10.11.2004, 25639; RG.22.12.2005, 26031; RG.12.02.2009, 27139.

eder (m.4). Sponsorluğa ilişkin bu tanımla ilgili olarak bazı hususlara işaret etmek gerekir: Öncelikle bu tanım, sadece spor sponsorluğu bakımından yapılmış bir tanımdır. Öte yandan burada sponsorun dolaylı olarak ticari fayda sağlamak veya sosyal sorumluluğunu yerine getirmek amacıyla işaret edilmiştir. Bu noktada sözü edilen tanım, sponsorun sponsorluk vasıtasıyla takip ettiği iletişimle ilgili çok yönlü amaçları²⁷; özellikle kamuoyunda tanınmışlık derecesini artırmaya veya imaj geliştirmeye yönelik hedefleri göz önünde bulundurulduğunda eksik bir tanım teşkil etmektedir. Şu halde burada doğrudan ve genel bir ifadeyle sponsorun iletişimle ilgili amaçlarına işaret eden kapsayıcı bir tanıma yer verilmesi gerekirdi. Bu suretle modern bir iletişim aracı olarak sponsorluğun mahiyeti daha iyi ifade edilmiş olurdu. Diğer taraftan bu tanımda desteklenenin karşı edimi daha iyi vurgulanabilirdi. Tanımda yer verilen “iletişim olanakları” ibaresi, desteklenenin sponsorun destek edimlerine mukabil yerine getirmekle yükümlü olduğu iletişimsel açıdan yararlanılabilir ve bu yönde sponsorun tanıtımına yönelik karşı edimini ifade etmek bakımından yeterince açık değildir.

Yönetmelik kapsamındaki alanların neler olduğu ise Yönetmeliğin 5. maddesinde çeşitli bentler halinde belirtilmiştir. Burada 5105 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe paralel bir düzenleme mevcut olup, esasen sponsorluğu üstlenilebilecek ulusal veya uluslararası gençlik ve spor hizmet ve faaliyetleri sayılmıştır. Buna göre gerçek ve tüzel kişiler, aşağıda belirtilen faaliyetleri destekleyebilirler²⁸:

- Genel Müdürlüğün yıllık faaliyet programında yer alan ulusal veya uluslararası gençlik ve spor organizasyonları,
- Sporcuların transfer bedelleri hariç olmak üzere spor kulüpleri ile federasyonların yıllık programlarında bulunan eğitim ve altyapı faaliyetleri gibi sporun yaygınlaştırılması ve sporcuların desteklenmesine yönelik resmi sportif faaliyetleri,

²⁷ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz., İmamoğlu, s.62 vd.

²⁸ Bkz., 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, ek madde 3/III a-f; Sponsorluk Yönetmeliği, m.5/a-f.

- Kamu kurum ve kuruluşları ve yerel yönetimler ile gençlik ve spor kulüplerine ait gençlik ve spor tesislerinden Genel Müdürlükçe uygun görülenlerin yapımı, ikmali, onarımı ve bakımı,
- Federasyonların veya gençlik ve spor kulüplerinin hizmet ve faaliyetlerinin yürütülebilmesi için gerekli olan gençlik ve spor organizasyonları ile sportif araç, gereç ve malzemelerin temini,
- Ferdi lisanslı sporcuların, Genel Müdürlük veya federasyonlarca ferdi olarak katılmalarına izin verilen ulusal veya uluslararası organizasyonları,
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ile Paralimpik Komitesinin sportif faaliyetlerine ilişkin hizmetleri.

Spor alanında yapılabilecek sponsorluk faaliyetlerinin çeşitli bentler halinde sayıldığı bu düzenlemenin sınırlayıcı nitelikte olmadığı görüşünderiz. Başka bir ifadeyle 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda ve Sponsorluk Yönetmeliğinde sayılmayan diğer gençlik ve spor faaliyetleri için de sponsorluk yapılması mümkündür. Bu noktada ifade etmek gerekir ki irade özerkliği ve sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde taraflar, hukuk düzeninin sınırları içerisinde diledikleri tip ve içerikte sözleşme yapabilirler (BK 19/I). Bu husus spor sponsorluğu sözleşmeleri için de geçerlidir. Spor alanında yapılabilecek sponsorluk faaliyetlerinin çeşitli bentler halinde sayıldığı mevcut düzenleme, bu durumu değiştirmiş değildir. Kanımızca mevcut düzenlemeyi, sponsorluk harcamalarının vergisel muamelesi ile bağlantılı olarak değerlendirmek gerekir. Şöyle ki mevcut yasal düzenlemede sayılan faaliyetler kapsamında yapılan sponsorluk harcamaları, yukarıda da işaret edildiği üzere, sponsorun gerçek veya tüzel kişi olmasına göre gelir vergisi veya kurumlar vergisi matrahının saptanmasında gelirden veya kurum kazancından indirilebilmektedir²⁹. Bu durumda şöyle bir sonuca varmak mümkündür: Mevcut düzenleme, sadece ilgili vergi mevzuatına göre vergi kolaylığı sağlanan sponsorluk faaliyetlerine ilişkindir; burada sayılan faaliyetlerin dışında kalan diğer gençlik ve spor faaliyetleri için de sponsorluk

²⁹ Ayrıca bkz., aşağıda “Spor Sponsorluğunun Vergisel Yönü”.

yapılabilir, fakat buna ilişkin sponsorluk harcamaları vergi kolaylığından yararlanamaz³⁰.

³⁰ Türk spor teşkilatlanmasına göre Türkiye Futbol Federasyonunun düzenleme yetkisine sahip olduğu futbol faaliyetlerinin sponsorluğunun 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 5105 sayılı Kanunla değişik ek 3 üncü maddesi ve buna dayanılarak çıkarılan Yönetmeliğin kapsamına girip girmediği hususunda 5105 sayılı Kanunun gerekçesinde bir açıklık yoktur; keza 5105 sayılı Kanundaki “federasyon” terimi de tanımlanmamıştır. Ancak 5105 sayılı Kanuna ilişkin tasarrufların Meclis Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi sırasında Hükümetin kabul ettiği metinde yer alan ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının gelir vergisi ve kurumlar vergisi matrahından indirilmesi imkânını getiren düzenlemeye 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun da dâhil edilmesi öngörülmüştür ve tasarı da bu haliyle kanunlaşmıştır. Fakat açıktır ki futbol dalındaki sponsorluk faaliyetlerine de vergi kolaylığı getiren bu düzenlemeden aynı zamanda bu faaliyetlerin 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 5105 sayılı Kanunla değişik ek 3 üncü maddesi hükmüne ve buna dayanılarak çıkarılan Yönetmeliğe tabi olduğu sonucu çıkarılmaz. Öte yandan Meclisteki görüşmelerde 5105 sayılı Kanuna ilişkin tasarrufların “ferdi lisanslı sporcuların, Genel Müdürlükçe ferdi olarak katılmalarına izin verilen ulusal ve uluslararası organizasyonları” sponsorluk kapsamına alan (bent) hükmü üzerinde verilen bir değişiklik önermesine de işaret etmek gerekir. Gerekçesine göre bu önergeyle *federasyonların* da “özerklikleri kapsamında sporcuların ferdi olarak katılmalarına izin verdikleri organizasyonların sponsorluk kapsamına alınması amaçlanmıştır”. Ancak kabul edilen bu önergenin aynı Kanun tasarrufları ile kurulması öngörülen – Türkiye Futbol Federasyonu dışındaki – idari ve mali yönden özerk federasyonlarla ilgili olması kuvvetle muhtemeldir. Nitekim kanunlaşan metinde de öngörüldüğü üzere özerk federasyonlara ilişkin olarak Genel Müdürlükçe düzenlenen Çerçeve Statüde özerk federasyonların sponsorluk işlemlerinin, 3289 sayılı Kanunun 5105 sayılı Kanunla değişik ek 3 üncü maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan Yönetmelik hükümleri uyarınca yürütüleceği hükme bağlanmıştır (m.12; RG.14.07.2004, 25522; Çerçeve Statüde çeşitli tarihlere değişiklikler yapılmıştır; Çerçeve Statünün son metni için bkz., <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>) (5105 sayılı Kanun tasarruflarına ilişkin Meclis görüşmeleri için bkz., TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 2, Cilt 43 [Ankara 2004], Birleşim 63, s.277 vd., 289-290; Meclis Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu için bkz., TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 2, Cilt 43 [Ankara 2004], Birleşim 63, Sıra Sayısı 384).

5105 sayılı Kanunla getirilen düzenleme bu yönde iken, diğer taraftan bu düzenleme esas alınarak çıkarılan hâlihazırda Sponsorluk Yönetmeliğinin yayımlandığı 16.06.2004 tarihli ve 25494 sayılı Resmi Gazetede ilk metinde “federasyon”, “özerk veya özerk olmayan spor federasyonları ile Türkiye Futbol Federasyonu” olarak tanımlanmıştır (m.4). Ancak Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı, Yönetmeliğin “federasyon” tanımında yer alan “Türkiye Futbol Federasyonu” ibaresinin iptali istemiyle Danıştay’a başvurmuştur. İptal istemini yerinde bulan Danıştay Onuncu Dairesi, kararının gerekçesini şöyle açıklamıştır: “3813 sayılı Yasayla kurulan, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, tüm faaliyet ve işlemleri genel kurulun kararı gereğince yürütülen, yönetim kurulunca hazırlanan bütçesi genel kurulun onayı

b. Spor Sponsorluğu Sözleşmesinin Tarafları, Kuruluşu, Şekli ve İçeriği

Spor sponsorluğu sözleşmesinin taraflarını, sponsor ve desteklenen oluşturur. Sponsorluk Yönetmeliğinde sponsor ve desteklenene ilişkin tanımlara yer verilmiştir (m.4). Buna göre sponsor, gençlik ve spor

ile kesinleşerek uygulanabilen ve gelirleri arasında sponsorluk gelirleri de yer alan Türkiye Futbol Federasyonunun, belirtilen bu nitelikleri itibarıyla diğer spor federasyonlarından farklı bir statüye sahip olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna göre; özerk bir yapıya sahip olan, kendi bütçesini yapıp yürürlüğe koyan ve kendi denetim elemanlarınca denetlenen Türkiye Futbol Federasyonunun, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun değişik ek 3 üncü maddesine dayanılarak çıkarılan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sponsorluk Yönetmeliğinin 4. maddesinde yer alan federasyon tanımının kapsamına dâhil edilmek suretiyle diğer federasyonlar gibi değerlendirilmesinde ve bu nedenle Türkiye Futbol Federasyonunun dava konusu Yönetmelik hükümlerine tabi tutulmasında yasaya ve hukuka uyarlık görülmemiştir" (Danıştay 10. Daire, Esas No: 2004/10402, Karar No: 2006/3888, yayımlanmamış).

Öte yandan Türkiye Futbol Federasyonunun yukarıda sözü edilen iptal isteminin Danıştay'da görüşülmesi sürecinde Sponsorluk Yönetmeliğindeki federasyon tanımının değiştirilmesi yönüne gidilmiştir (RG.22.12.2005, 26031). Hâlihazırdaki Yönetmelikte yer alan tanıma göre "federasyon", "gençlik ve sporla ilgili faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar ile bu kuruluşlara üye federasyon, kurum ve kuruluşları" ifade eder. Aslında bu tanım da sözü itibarıyla Türkiye Futbol Federasyonunu kapsayacak bir genelliktir. Ancak Türkiye Futbol Federasyonunun Türk spor teşkilatlanmasındaki yeri ve hukuki yapılanması değerlendirildiğinde ve Türkiye Futbol Federasyonunun futbol faaliyetlerinin yürütülmesine ve futbolun gelişmesinin sağlanmasına ilişkin her türlü düzenlemeyi yapma ve gerekli kararları alarak uygulama hususundaki yetkisi göz önünde bulundurulduğunda, aksi yönde sonuca varmak gerekir; burada 5719 sayılı Kanunla getirilen değişiklikler, özellikle Türkiye Futbol Federasyonunun denetimiyle ilgili düzenleme de dikkate alınmalıdır (Bu yönde bkz., 3813 sayılı Kanun, m.2, 31). Buna göre futbol faaliyetlerinin sponsorluğu, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 5105 sayılı Kanunla değişik ek 3 üncü maddesi ve buna dayanılarak çıkarılan Yönetmeliğin kapsamına dâhil değildir. Türk spor teşkilatlanması ve Türkiye Futbol Federasyonunun yapısı hakkında bkz., Nadi Günal, "Türk Spor Yönetimi", Spor Hukuku Dersleri (Editör: Kısmet Erkiner, Editör Yardımcısı: Ali Soysüren), İstanbul 2007, s.216; Erkan Küçükgüngör, "Türkiye'de Spor İle İlgili Mevzuatın Değerlendirilmesi", Spor Hukuku Dersleri (Editör: Kısmet Erkiner, Editör Yardımcısı: Ali Soysüren), İstanbul 2007, s.233, 235-236; Kahraman Berk, "Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kimliği İle Futbol Mahkemesinin Hukuksal Statüsü", Spor Hukuku Dersleri (Editör: Kısmet Erkiner, Editör Yardımcısı: Ali Soysüren), İstanbul 2007, s.343 vd., 351, 356; ayrıca bu hususta A. Nadi Günal/Erkan Küçükgüngör, Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat, Ankara 1998, s.23-24, 29; Şeref Ertaş/Hasan Petek, Spor Hukuku, Ankara 2005, s.85 vd., 90-91, 134 vd., 143 vd.; A. Şeref Gözübüyük/Turgut Tan, İdare Hukuku, Cilt 1, Genel Esaslar, Güncelleştirilmiş 6. Bası, Ankara 2008, s.407 vd.

tesisleri ile organizasyonlarına, federasyonlara, gençlik ve spor kulüplerine, sporculara, aynı ve/veya nakdi desteklerle³¹ sponsorluk yapan gerçek ve tüzel kişileri ifade ederken; desteklenen, Sponsorluk Yönetmeliği kapsamında hizmet, tesis ve faaliyetleri desteklenen kişi, kurum ve kuruluşları ifade eder.

Şu halde sponsor olarak gerçek ve tüzel kişiler söz konusu olmaktadır. Ancak Yönetmeliğe göre vergi veya sosyal güvenlik kuruluşlarına³² borcu sebebiyle takibata uğrayan gerçek veya tüzel kişiler sponsorluk yapamazlar (m.13). 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda yer almayan bu hüküm üzerinde durulmalıdır. Öncelikle hüküm, sözüyle değerlendirildiğinde; burada vergi veya sosyal güvenlik kuruluşlarına borcu sebebiyle takibata uğrayan kişiler hakkında getirilen sponsorluk yasağı bağlamında sözleşme yapma özgürlüğüne yönelik bir müdahale söz konusu olmaktadır. Diğer bir ifadeyle sözü edilen kişilerin sponsorluk sözleşmesi yapma özgürlüğü sınırlanmaktadır. Kanunda yer almayan böyle bir sınırlamanın Yönetmelikle getirilmesi isabetsizdir³³. Bu noktada

³¹ Yönetmeliğe göre nakdi destek, sponsor tarafından desteklenene yapılan parasal ödemeyi ifade ederken; aynı destek, sponsorluk konusu işle ilgili sponsor tarafından yapılan belgelendirilmiş mal ve hizmet alımlarına ilişkin harcamaları ifade eder (m.4).

³² 16 Mayıs 2006 tarihinde kabul edilen 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu (RG.20.05.2006, 26173) ile Türk sosyal güvenlik sisteminde kurumsal olarak yeniden yapılanmaya gidilmiş; mevcut sosyal güvenlik kuruluşlarının tümüyle ortadan kaldırılarak tek bir sosyal güvenlik kurumuna dönüştürülmesi öngörülmüştür. Buna göre mevcut sosyal güvenlik kuruluşları olarak Sosyal Sigortalar Kurumu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (Bağ-Kur) ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı'nın tüzel kişilikleri sona erdirilmiş; bu kurumlar, tüm malvarlıkları ve kadroları ile başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın Sosyal Güvenlik Kurumu'na devredilmişlerdir. Bu düzenlemeye ve sosyal güvenlik reformuna ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz., Ali Güzel/Ali Rıza Okur/Nurşen Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş 11. Bası, İstanbul 2008, s.78 vd.

³³ Bu noktada işaret etmek gerekir ki sözleşme özgürlüğüne yönelik böyle bir sınırlamanın kanun hükmüyle öngörülebilirliği dahi, Anayasanın 13. ve 48. maddeleri karşısında tartışmaya açık bir husus olarak ortaya çıkmaktadır. Anayasanın 13. maddesinde 03.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla yapılan değişiklikte, temel hak ve özgürlüklerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği hükmüne bağlanmıştır. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Anayasanın 48. maddesinde ise herkesin, dilediği alanda çalışma ve sözleşme özgürlüklerine sahip olduğu hükmüne bağlanmıştır. Bu maddede sözleşme özgürlüğünün

3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun “sponsorlukla ilgili esas ve usullerin” yönetmelikle belirleneceğine ilişkin hükmünün (ek madde 3/VI) de sözü edilen sınırlamanın getirilmesi için yeterli dayanak oluşturamayacağı kanısındayız. Zira “esas ve usuller” ibaresi, bu hususta gerekli açıklıktan yoksun olup, sözü edilen sınırlamanın getirilmesine imkân vermeyecek bir genellik taşımaktadır. Öte yandan kanımızca burada esasen farklı bir husus düzenlenmek istenmiştir. Şöyle ki bize göre bu hükümle, aslında, vergi veya sosyal güvenlik kuruluşlarına borcu sebebiyle takibata uğrayan kişilerin, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve Sponsorluk Yönetmeliği kapsamındaki sponsorluk faaliyetleri için öngörülen vergisel kolaylıklardan yararlanmalarının önlenmesi amaçlanmıştır³⁴. O halde maksat bu ise, söz konusu sponsorluk yasağı, maksadı aşan bir düzenleme olarak ortaya çıkmaktadır. Buna göre burada gerekli düzenleme; vergi veya sosyal güvenlik kuruluşlarına borcu sebebiyle takibata uğrayan gerçek veya tüzel kişilerin 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve Sponsorluk Yönetmeliği kapsamında sponsorluk yapmaları halinde buna

hangi sebeplerle sınırlanabileceği hususunda bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Gerçi madde gerekçesinde bu özgürlüklerin kamu yararı amacıyla sınırlanabileceğine işaret edilmiştir (Gerekçeye ilişkin olarak bkz., Attila Özer, Gerekçeli ve 1961 Anayasasıyla Mukayeseli 1982 Anayasası, Ankara 1984, s.216). Temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması hususunda ayrıntılı bilgi için bkz., Ergun Özbudun, Türk Anayasa Hukuku, Gözden Geçirilmiş 8. Bası, Ankara 2005, s.99 vd.; 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 13. maddesinde yapılan değişikliğin problemleri olduğu, bu suretle Anayasada yer alan bazı özgürlüklerin sınırlandırılmasının hiçbir şekilde mümkün olmadığı yönünde bkz., Kemal Gözler, Türk Anayasa Hukuku Dersleri, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 4. Bası, Bursa 2007, s.138; ayrıca Kemal Gözler, Anayasa Değişikliğinin Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Bakımından Getirdikleri ve Götürdükleri (Anayasanın 13. Maddesinin Yeni Şekli Hakkında Bir İnceleme), Ankara Barosu Dergisi 2001/4, s.53 vd., 64-66.

³⁴ Nitekim bu yönde vergi borcu veya sosyal güvenlik kuruluşlarına borcu sebebiyle takibata uğrayan gerçek veya tüzel kişiler hakkında sponsorluk yasağı getiren bu hükme sponsorluk harcamalarının vergisel indirimi bağlamında işaret eden bir uygulama için bkz., www.sponsorluk.gov.tr’ de “Sponsorların Dikkatine” başlıklı yazı. Sözü edilen yazıda sponsorluk yapan gelir ve kurumlar vergisi mükellefi gerçek veya tüzel kişilerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sponsorluk Yönetmeliği kapsamında yapmış oldukları sponsorluk harcamalarını ilgili kanunlar uyarınca indirim konusu yapabilmeleri için dikkat etmeleri gereken hususlar yer almakta, özellikle sponsorluk harcamalarının belgelendirilmesine ilişkin usul hakkında açıklamalar bulunmaktadır.

ilişkin sponsorluk harcamalarının, gelir vergisi veya kurumlar vergisi matrahının saptanmasında gelirden veya kazançtan indirilemeyeceği biçiminde olmalıydı ve bunun da vergilerin yasallığı ilkesi³⁵ çerçevesinde ilgili vergi kanunlarında düzenlenmesi yönüne gidilmeliydi³⁶. Sonuç olarak mevcut Yönetmelik hükmüyle 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve Sponsorluk Yönetmeliği kapsamındaki faaliyetler için sponsorluk sözleşmesi yapma özgürlüğü sınırlanamaz. Esasen anılan hüküm, hâlihazırda uygulanmaması gereken bir hükümdür.

Mevcut yasal düzenleme çerçevesinde spor sponsorluğu sözleşmelerinde desteklenen olarak ferdi veya takım sporcuları³⁷, gençlik ve spor kulüpleri³⁸, federasyonlar söz konusu olmaktadır. Sponsorluğun konusunu gençlik ve spor organizasyonunun oluşturması halinde, sözleşmede desteklenen tarafı söz konusu organizasyonun düzenleyicisi gerçek veya tüzel kişi teşkil eder. Keza sponsorluğun konusu, gençlik ve spor tesisinin yapımı, ikmali, onarımı veya bakımına ilişkinse, bu halde sözleşmenin karşı tarafını kural olarak tesisin ait olduğu gerçek veya tüzel kişi teşkil eder.

Sponsorluk sözleşmesi, tarafların karşılıklı ve birbirlerine uygun irade beyanları ile kurulur. Bu yönde şekil serbestisi uyarınca sponsorluk sözleşmesinin geçerli olarak kurulabilmesi, prensipte belirli bir şekil şartına bağlı değildir (BK 11/I)³⁹. Ancak 3289 sayılı Gençlik ve Spor

³⁵ Bu hususta bkz., Mualla Öncel/Ahmet Kumrulu/Nami Çağan, Vergi Hukuku, Gözden Geçirilmiş, Son Değişiklikleri İşlenmiş 13. Bası, Ankara 2005, s.39-40.

³⁶ Kanımızca böyle bir düzenlemeye gidilmesi halinde 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk faaliyetlerinin de buna dâhil edilmesi gerekir.

³⁷ Uygulamada desteklenen sporcuların tescilli olmaları ve vizelerini yaptırmış bulunmaları şartı aranmaktadır. Bu hususta bkz., “Adım Adım Sponsorluk” (www.sponsorluk.gov.tr) ve ayrıca “Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği” (RG.07.12.2001, 24606; anılan Yönetmelikte çeşitli tarihlere değişiklikler yapılmıştır).

³⁸ Uygulamada desteklenen gençlik ve spor kulüplerinin tescilli olmaları şartı aranmaktadır. Bu hususta bkz., “Adım Adım Sponsorluk” (www.sponsorluk.gov.tr) ve ayrıca “Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği” (RG.08.07.2005, 25869; değişiklik için RG.19.01.2006, 26054).

³⁹ Sponsorluk sözleşmesinde münferit halde özel şekil şartına tabi sözleşmelere ait unsurlar bulunabilir. Bu halde ilgili unsurların, söz konusu şekil içinde ifade edilmelerinin gerekip gerekmediği, şekil hükmünün amacı dikkate alınarak

Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda yer almamakla birlikte, Sponsorluk Yönetmeliğinde spor sponsorluğu sözleşmeleri için yazılı şekil şartı öngörülmüştür. Yönetmeliğin 8. maddesine göre sponsor ve desteklenen arasında tarafların hak ve yükümlülüklerini içeren yazılı sözleşme yapılması zorunludur. Öte yandan anılan maddede sponsorluk sözleşmesinde tarafların karşılıklı hak ve yükümlülükleriyle birlikte belirtilmesi gereken diğer hususlara da işaret edilmiştir: Buna göre spor sponsorluğu sözleşmesinde başlıca taraflara ilişkin bilgiler (tarafların adı, soyadı veya kanuni unvanı, ikametgâh veya işyeri adresi, bağlı bulunduğu vergi dairesi ve vergi kimlik numarası, nakdi sponsorlukta desteklenenin banka hesap numarası), sponsorluğun konusu, nakdi sponsorlukta sözleşme bedeli, aynı sponsorlukta yaklaşık sponsorluk bedeli, sponsorluk konusu faaliyetin veya tesisin yapım, bakım ve onarım işlerinin başlangıç ve bitiş tarihleri ve yeri, sponsorluğun başlama ve bitiş tarihleri, ihtiyaç duyulabilecek diğer hususlar, anlaşmazlıkların nerede ve ne şekilde çözümleneceği, sözleşmenin kaç maddeden ibaret olduğu, tarih, imza eden kişilerin adı, soyadı ve unvanı belirtilir.

Şekle uyulmaması halinde bunun sonucunun ne olacağı Yönetmelikte düzenlenmemiştir. Bu noktada işaret etmek gerekir ki

değerlendirilmelidir. Buna göre sponsorluk sözleşmesinin münferit halde içerdiği edim yükümleri, şekil hükmünde öngörülen ve şekil zorunluluğuna bağlanan tipik bir korunmaya ihtiyaç gösteren durumu ortaya koymakta ise, söz konusu edim yükümleri için şekil zorunluluğu kabul edilmelidir (Bu hususta bkz., Jörg Schmid, Die öffentliche Beurkundung von Schuldverträgen, Ausgewählte bundesrechtliche Probleme, Freiburg 1988, N 306, N 318; Ingeborg Schwenzer, Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, 4., überarbeitete Auflage, Bern 2006, N 26.23, N 26.24; ayrıca İmamoğlu, s.166-167). Bu yönde mesela; somut sponsorluk sözleşmesinde desteklenenin eser niteliğindeki logosunu sponsorun kullanımına bırakması halinde buna ilişkin işlemin yazılı şekilde yapılması gerekir. Zira 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 52. maddesine göre eser üzerindeki mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması şarttır.

Sponsorluk sözleşmesinde özel şekil hükmünün kıyasen uygulanmasını gerektiren unsur, sponsorluk sözleşmesinin tipini belirleyen asli edim yükümlerinden birini oluşturuyorsa, kanunen şekle bağlı sözleşmelerde olduğu gibi, buna tekabül eden karşı edim yükümü de şeklin kapsamına dâhil edilmelidir. Bu sonuç, sponsorluk sözleşmesinin esasen karma sözleşme olarak birlik gösteren yapısının dikkate alınması gereğine de uygundur (Bu hususta bkz. ve krş., Schmid, N 582-583, N 584; Schwenzer, N 31.21, N 29.03; Guhl/Koller, § 40 N 26; Weiland, Kultur-, und Sportsponsoring, s.94; ayrıca İmamoğlu, s.168).

Borçlar Kanununa göre sözleşmelerde şekil serbestisi esas olmakla birlikte, kanunun herhangi bir şekil öngördüğü hallerde bu şekil, prensipte geçerlik şartı anlamına gelir (BK 11/I, II)⁴⁰. Diğer bir ifadeyle kanunun öngördüğü şekle uyulmadan yapılan sözleşme geçerli olmaz. Konumuz bakımından ele alırsak; burada şekil şartı Yönetmelik hükmüyle öngörülmüştür. Aslında bu noktada öncelikle şekil şartının Yönetmelikle getirilip getirilemeyeceği hususunun açıklığa kavuşturulması gerekir. Yukarıda da ifade edildiği gibi, esasen şekil serbestisinin hâkim olduğu Türk sözleşmeler hukukunda şekil zorunluluğu, taraf iradelerinin dışında, yalnız kanunla öngörülebilir (BK 11/I, 16/I). Bu bağlamda tüzük veya yönetmelikle şekil şartı konulabilmesi için bu hususta kanunla verilmiş açık bir yetki bulunmalıdır⁴¹. Şu halde kanun, şekil hükmünün düzenlenmesini açıkça tüzük veya yönetmeliğe bırakmalıdır. Spor sponsorluğu bakımından ele alırsak; burada, daha önce de bahsedildiği üzere, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda “sponsorlukla ilgili esas ve usullerin” Genel Müdürlükçe çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hükmü mevcuttur (ek madde 3/VI). Bu hükümde yer alan “sponsorlukla ilgili esas ve usuller” ibaresinin şekil şartını da kapsayıp kapsamadığı, tartışmaya açık bir husustur. Burada “esas ve usuller” ibaresinin şekil şartını da kapsadığı; hâlihazırda Sponsorluk Yönetmeliğiyle getirilen yazılı şeklin prensipte geçerlik şartı olarak öngörüldüğü; sözü edilen şekil hükmünün ifade tarzının da bu sonuca varmayı gerektirdiği ileri sürülebilir. Ancak bize göre “esas ve usuller” ibaresine dayanılarak Yönetmelikle bir şekil hükmü konulsa dahi, bu şekil, bir geçerlik şartı olamaz. Yukarıda da işaret edildiği üzere, “esas ve usuller” ibaresi, genel bir ifade olup, tarafların akdedeceği spor sponsorluğu sözleşmesi bakımından bir geçerlik şeklinin de Yönetmelikle getirilebileceği ölçüde bir açıklık taşımamaktadır. Diğer bir ifadeyle,

⁴⁰ Bu hususta Fikret Eren, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, İstanbul 2008, s.240-241; ayrıca bkz., Schwenger, N 31.26; Peter Gauch/Walter R. Schlupe/Jörg Schmid, Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil ohne ausservertragliches Haftpflichtrecht, Band I, 8. Auflage, Zürich 2003, N 547.

⁴¹ Bkz., Eren, s.240; krş., Gauch/Schlupe/Schmid, N 492; Bruno Schmidlin, Berner Kommentar, Band VI, Das Obligationenrecht, 1. Abteilung, Allgemeine Bestimmungen, 1. Teilband, Allgemeine Einleitung in das schweizerische Obligationenrecht und Kommentar zu Art.3-17 OR, Bern 1986, Art.11 N 172.

burada geçerlik şekli hususunda Kanunla verilmiş açık bir yetki yoktur⁴². Kanımızca Sponsorluk Yönetmeliğindeki şekil hükmü, bir düzen hükmüdür; tarafların güvenliği, hukuki durumun açık bir surette tespiti ve sponsorlukla ilgili vergisel işlemlerin takibi açısından ve bu yönde ispat kolaylığı sağlamak üzere öngörülmüştür. Bu noktada ifade etmek gerekir ki Yönetmeliğe göre spor sponsorluğu sözleşmelerinin imzalanmasını müteakip bir sureti on gün içerisinde desteklenen tarafından Genel Müdürlüğe gönderilir (m.8)^{43 44}.

Taraflar, spor sponsorluğu sözleşmesinin içeriğini hukuk düzeninin sınırları içerisinde serbestçe düzenleyebilirler. Bu çerçevede öncelikle ifade edilmelidir ki Türk hukukuna göre taraflarca akdedilen sözleşmenin içeriği, hukuka ve ahlaka aykırı ve imkânsız olmamalıdır (BK 19/II, 20/I); hukuka ve ahlaka aykırılığın değerlendirilmesinde özel ve kamu hukukunun emredici hükümleri, kamu düzeni, genel ahlak ve kişilik haklarına ilişkin hükümler göz önünde bulundurulur. Sözleşme içeriğinin hukuka ve ahlaka aykırı ve imkânsız bulunması halinde, sözleşme geçersiz olur^{45 46}. Spor sponsorluğu sözleşmeleri bakımından spor sponsorluğuna ilişkin mevzuatın da göz önünde bulundurulacağı açıktır⁴⁷.

⁴² Yargıtay 1988 tarihli bir kararında kanunda hiçbir şekilde öngörülme sözleşme şekil şartının bu kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmeliğe konulmuş olmasının, kanunen düzenlenmiş bir şekil şartı olarak kabul edilemeyeceği hükmüne varmıştır; Yargıtay'a göre sözleşme düzenleme serbestisi ilkesine dayalı hukuk sistemimizde kanunda şekil şartına bağlanmamış bir sözleşmenin kanun dışında yönetmelik hükümleri ile geçerlik şartı olan (resmi) şekle tabi kılınması mümkün değildir (Y. 11. HD., 01.04.1988 T., E. 204, K. 1953; bu karar için bkz., Turgut Uygur, Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Birinci Cilt (Giriş ve Madde 1-40), Genişletilmiş 2. Bası, Ankara 2003, s.1077-1078; bu hususta ayrıca Ahmet Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Genişletilmiş 10. Bası, Ankara 2008, s.74, dn.38).

⁴³ Uygulamaya göre sponsorların akdettikleri sponsorluk sözleşmelerinin bir örneğini bağlı buldukları vergi dairesine vermeleri de gereklidir (Bkz., www.sponsorluk.gov.tr'de "Adım Adım Sponsorluk" ve "Sponsorların Dikkatine" başlıklı yazılar).

⁴⁴ Uygulamada sponsorluk sözleşmelerinde Sponsorluk Yönetmeliğinin 8. maddesindeki hususlara mutlaka yer verilmesi talep edilmektedir; bu yönde Genel Müdürlük tarafından spor sponsorluğu sözleşmelerine ilişkin olarak hazırlanan sözleşme örnekleri de bulunmaktadır. Bu hususta bkz., "Adım Adım Sponsorluk" (www.sponsorluk.gov.tr).

⁴⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz., Eren, s.285 vd.

⁴⁶ Bazı hallerde kısmi geçersizlik söz konusu olabilir. Burada sözleşmenin sadece bir bölümü hukuka veya ahlaka aykırıdır ya da imkânsız bulunmaktadır. Ancak bu durum, sözleşmenin tamamının geçersizliğine yol açmamalıdır ve tarafların farazi iradeleri de

Öte yandan taraflar, sponsorluk sözleşmesini akdederken ulusal ve uluslararası federasyonların sponsorluk ve reklâma ilişkin kurallarını da dikkate almalıdırlar⁴⁸. Aksi takdirde ilgili federasyonların sponsorluğa ve reklâma ilişkin statü ve diğer düzen hükümlerinde öngörülen yaptırımların uygulanması söz konusu olabilir (mesela desteklenen sporcunun bağlı olduğu kulüp veya federasyondan ihraç edilmesi ya da yarışmalara katılmasına izin verilmemesi gibi)⁴⁹. Şu halde sponsorluk sözleşmesinden doğan edim yükümlerinin ifası, ilgili federasyonların sponsorluk ve reklâma ilişkin hükümlerinin izin verdiği ölçüde mümkündür⁵⁰. İlgili federasyonların sponsorluk ve reklâma ilişkin hükümlerinin sponsorluk sözleşmesi akdedilirken dikkate alınmaması sebebiyle sponsorluk sözleşmesinin hiç veya kararlaştırılan kapsamda ifa edilememesi halinde; bu durum taraflardan birinin kusurundan kaynaklanmışsa bundan zarar gören tarafın tazminat talepleri söz konusu olabilecektir. Diğer taraftan bu durum, bazı hallerde sözleşmenin haklı sebeple feshine de yol açabilir.

Yukarıda tarafların spor sponsorluğu sözleşmesinin içeriğini hukuk düzeninin sınırları içerisinde serbestçe düzenleyebileceğini ifade etmiştik. Bununla birlikte 5340 sayılı Kanunla yapılan değişiklik çerçevesinde ve bu yönde Sponsorluk Yönetmeliğinde sponsorların destek edimlerine mukabil sponsorlara verilebilecek haklar, açık hükme bağlanmıştır⁵¹.

kısmi geçersizlik yönünde olmalıdır (BK 20/II). Özellikle bölünebilir işlemler bakımından kısmi geçersizlik söz konusu olur. Ayrıntılı bilgi için bkz., Eren, s.303 vd.; Veysel Başpınar, Borç Sözleşmelerinin Kısmi Butlanı, Ankara 1998, s.51 vd.; Schwenger, N 32.39 vd.

⁴⁷ Nitekim bu yönde Sponsorluk Yönetmeliğinde sponsorlukla ilgili yasaklayıcı bir hükme işaret etmek gerekir; buna göre sponsorluk iş ve işlemleri ile reklâmlarda kamu düzenini bozucu, siyasi, etnik, dil, din, ırk, mezhep ve cinsiyet ayrımı yapan, genel ahlak ve adaba aykırı, zararlı ve kötü alışkanlıkları özendirici, kanunlarla yasaklanmış yazı, logo, amblem ve benzeri işaretler kullanılamaz (m.13).

⁴⁸ Bkz., 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, ek madde 3/V; Sponsorluk Yönetmeliği, m.9, 13; ayrıca 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, m.2.

⁴⁹ Netze, s.147-148; ayrıca İmamoğlu, s.81-82.

⁵⁰ Bu hususta Netze, s.66; İmamoğlu, s.170.

⁵¹ Bkz., 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, ek madde 3/V; Sponsorluk Yönetmeliği, m.9. Neden böyle bir hükmün gerekli görüldüğüne ilişkin olarak gerekcede; sponsorlara çeşitli haklar verilemediğinden sponsorluk için istenilen düzeyde başvuruda bulunulmadığı ve bu sebepten dolayı

Buna göre sponsorlara sponsorluğunu üstlendikleri faaliyet ve tesisle ilgili her türlü isim, resim, tanıtım ve gerektiğinde yayın hakları ayrı ayrı veya bir paket halinde verilebilir.

Organizasyon veya tesislerle ilgili olarak birden fazla sponsorla sözleşme yapılabilir. Bu durumda Yönetmeliğe göre desteklenen, sponsorlar arasında koordinasyon ve uyumu sağlayıcı gerekli tüm tedbirleri almalıdır (m.11).

Sponsorluk Yönetmeliğine göre Genel Müdürlük, gerekli gördüğü takdirde, sponsorluk kapsamında yapılan her türlü iş ve işlemleri denetlemeye yetkilidir. Nitekim mevcut düzenlemeye göre sponsorluk sözleşmesine ilişkin olarak ve sponsorun yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği hususunda Genel Müdürlük bilgilendirilmelidir (ek madde 2; m.8).

Diğer taraftan Yönetmeliğe göre sponsorluk konusu iş ve işlemlerin Yönetmelik ve mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmesinden desteklenen ve sponsor müşterek ve müteselsil olarak sorumludur (ek madde 1). Bu husus, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda yer almamıştır. Türk borçlar hukukuna göre müteselsil sorumluluk, tarafların iradesiyle veya kanunun belirlediği hallerde söz konusu olur (BK 141)⁵². Burada, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun “sponsorlukla ilgili esas ve usullerin” yönetmelikle belirleneceği hükmü (ek madde 3/VI), Yönetmeliğin belirli kişilere sponsorluk yasağı getiren hükmüyle ve şekil hükmüyle ilgili düzenlemelerinde olduğu gibi, Yönetmelikteki müteselsil sorumlulukla ilgili hüküm için de yeterli dayanak oluşturmamaktadır. Türk hukukunda yönetmelikler, idarenin düzenleyici işlemlerinden olup, genel, soyut, objektif, kişilik dışı hukuk kuralları koyarlar⁵³. Bu noktada idarenin

gençlik ve spor hizmet ve faaliyetlerinin desteklenmesinde sponsorluktan beklenen amaca ulaşamadığı ifade edilmiştir. Gerekçe için bkz., TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 3, Cilt 82 (Ankara 2005), Birleşim 91, Sıra Sayısı 875. Şu halde anılan hüküm ile uygulamada söz konusu olabilecek bazı tereddütlerin önüne geçilebilecektir.

⁵² Konuya ilişkin olarak bkz., Eren, s.1154 vd., 1156.

⁵³ Bu hususta Turan Güneş, Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri, Ankara 1965, s.180 vd., 134 vd., 99 vd.; Özbudun, s.247 vd., 229 vd., 191 vd.

düzenleme yetkisinin konu bakımından prensipte sınırlandırılmamış bulunduğuna işaret etmek gerekir⁵⁴; ancak idarenin düzenleyici işlemleri, bir kanuna dayanmak ve kanunlara uygun olmak zorundadır. Nitekim yönetmelikler de Anayasada belirtilen kamu tüzelkişileri tarafından kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla çıkarılabilirler (AY 124). Bu bağlamda daha önce kanunla düzenlenmemiş bir konu, yönetmelikle düzenlenemez. Şu halde açık bir yasal temeli olmaksızın yönetmelikle müteselsil sorumluluğa ilişkin düzenleme yapılamaz. Bu çerçevede Yönetmelikteki müteselsil sorumlulukla ilgili hükmün uygulanamaz bir hüküm olduğu fikrindeyiz.

c. Spor Sponsorluğunun Vergisel Yönü

Mevcut hukuki düzenlemeye göre 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve ayrıca 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının; amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için % 50'si, Gelir Vergisi Kanunu⁵⁵ ve Kurumlar Vergisi Kanunu⁵⁶ çerçevesinde vergi matrahının saptanmasında gelirden veya kurum kazancından indirilir.

⁵⁴ Nitekim bu yönde Türk hukuk doktrininde hâkim olan kanıya göre Anayasanın bazı alanların kanunla düzenleneceğini öngörmesi, ilgili alanlarda idarenin hiçbir düzenleyici işlem yapamayacağı şeklinde yorumlanamaz. Münhasır kanun alanı, ancak yetkinin kendine özgü niteliğinden veya Anayasanın ilgili maddelerinin yazılış tarzından çıkarılabilir. Buna göre Anayasanın kanunda düzenleneceğini belirttiği alanlarda da düzenleyici işlemlere ilişkin kurallara uyulması şartıyla düzenleyici işlem çıkarılabilir (Özbudun, s.235; konuya ilişkin olarak Güneş, s.99 vd., 101, 103-104, 105 vd., 109 vd., 115-116; krş., Gözler, Türk Anayasa Hukuku Dersleri, s.433). Ancak idarenin düzenleme yetkisinin konu itibarıyla prensipte sınırlandırılmamış bulunması, idarenin her konuda aynı güç ve yoğunlukta bir düzenleme yetkisinin mevcut olduğu anlamına gelmez. İdari düzenlemenin sınırları, idareye belli bir kanunla verilen yetkilere göre belirlenir. Burada önemli olan, idarenin dayandığı kanunun idareye verdiği düzenleme yetkisinin idarenin kullanabileceği ölçüde bir açıklık taşımasıdır. Diğer bir ifadeyle kanun, idarenin yapabileceği işleri bir çerçeve teşkil edecek ölçüde göstermiş olmalıdır. Öte yandan bu çerçevede yapılabilecek işler de mevcut kanunlara uygun olmalıdır (Bu hususta bkz., Güneş, s.117, 119 vd., 134 vd., 139 vd., 147).

⁵⁵ Gelir Vergisi Kanunu, m.89 (31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu için bkz., RG.06.01.1961, 10700; anılan Kanunda ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli tarihlerde değişiklikler yapılmıştır).

⁵⁶ Kurumlar Vergisi Kanunu, m.10 (13.06.2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu için bkz., RG.21.06.2006, 26205; bu Kanunda 5746, 5766 ve 5838 sayılı

Sponsorluk harcamaları bağlamında harcama belgelerinin düzenlenmesi hususu üzerinde de durmak gerekir. 5340 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce sponsorluk harcamalarına ilişkin belgelerin Genel Müdürlüğün kontrol ve tasdikine bağlı olduğu hususu öngörülmüştü. Bu durum, uygulamada bürokratik işlemlerin artmasına yol açtığından⁵⁷ 5340 sayılı Kanunla değiştirilmiştir. Böylece sponsorluk harcamalarına ilişkin belgelerin tasdik edilme zorunluluğu kaldırılmış bulunmaktadır.

Hâlihazırdaki düzenlemeye göre aynı sponsorlukta harcamalar, sponsor tarafından bizzat yapılarak harcama belgeleri sponsor adına düzenlenir⁵⁸. Sponsorluğun nakdi yapılması halinde ise, sponsorluk bedeli desteklenenin banka hesabına yatırılır; desteklenen kişi, kurum veya kuruluş tarafından gelir kaydedilen bu bedel, ferdi sporcular hariç, desteklenenin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre harcanır ve belgeleri muhafaza edilir⁵⁹. Bu noktada ifade etmek gerekir ki desteklenen tarafın özerk bir federasyon olması halinde, özerk federasyonların tüm gelirleri her türlü verginin dışında tutulduğundan, sponsorluk gelirleri de vergi dışı tutulur^{60 61}.

Kanunlarla yapılan değişiklikler için bkz., RG.12.03.2008, 26814; RG.06.06.2008, 26898 Mükerrer ve RG.28.02.2009, 27155 Mükerrer).

⁵⁷ Bu hususta bkz., TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 3, Cilt 82 (Ankara 2005), Birleşim 91, Sıra Sayısı 875.

⁵⁸ Bu hususta ayrıca bkz., www.sponsorluk.gov.tr’ de “Sponsorların Dikkatine” başlıklı yazı ve “Adım Adım Sponsorluk”.

⁵⁹ Bkz., 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, ek madde 3/V; Sponsorluk Yönetmeliği, m.12.

⁶⁰ 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, ek madde 9; ayrıca 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, m.22, 24.

⁶¹ 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 9 uncu maddesine göre kurulan özerk federasyonların sponsorluk işlemlerinin anılan Kanunun 5105 sayılı Kanunla değişik ek 3 üncü maddesi ve buna dayanılarak çıkarılan Yönetmelik uyarınca yürütülmesinin ne ölçüde özerklikle bağdaştığı tartışmaya açık bir husustur (Kırs., dn.30). Ancak bu husus, sözü edilen federasyonların yetki alanlarının belirlenmesiyle ilgili olup, esasen ayrı bir incelemenin konusudur. Aslında özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip bir federasyonun idari ve mali yönden özerkliği, onun hukuk düzeninin sınırları içerisinde ana statü, statü ve talimatları çerçevesinde kendisine bağlı spor dalındaki sponsorluk faaliyetlerini serbestçe düzenleyebilmesini gerektirir. Sporda ve Türk spor yönetiminde özerklik konusunda bkz., Küçükgüngör, s.229 vd., 232 vd.

IV. Sonuç

Spor sponsorluğuna ilişkin mevcut hukuki düzenlemeyle ilgili olarak Şu hususlara işaret etmek gerekir:

Öncelikle, bu düzenleme, gerek amaç ve kapsamı gerek içeriği bakımından bütünüyle değerlendirildiğinde, yukarıda da belirtildiği gibi, spor alanına özgü bir düzenleme olarak ortaya çıkmaktadır; burada uygulamadaki çeşitli görünüm biçimleriyle sponsorluğun ve yeni bir sözleşme tipi olarak sponsorluk sözleşmesinin bütün hüküm ve sonuçlarıyla düzenlenmesi ve böylece tam bir yasal veçheye kavuşturulması söz konusu değerildir. Nitekim Sponsorluk Yönetmeliğinde yer alan sponsorluk tanımı da sadece spor sponsorluğu bakımından yapılmış bir tanımdır.

Son değerikliklerle sporda yapılabilecek sponsorluk faaliyetlerinin kapsamının genişletilmesi isabetli olmuştur. Fakat sözü edilen faaliyetlerin çeşitli bentler halinde sayıldığı hâlihazırdaki düzenlemeden vazgeçilmelidir. Maksat spora kaynak olarak sponsorluktan daha çok yararlanabilmek ise, sayma suretiyle sponsorluk yapılabilecek faaliyetlerin belirlenmesi, bu maksada uygun düŐmemektedir. Zira mevcut mevzuat çerçevesinde sadece sayılan faaliyetler için vergi kolaylığı söz konusu olmaktadır. Kanımızca burada sporda sponsorluk yapılabilecek faaliyetler, çerçeve bir düzenlemeye kavuŐturulmalıdır ve bu çerçevede ispatlanmış sponsorluk harcamaları vergisel indirim konusu olmalıdır. Böylece spor alanında bütün sportif faaliyetleri kapsayabilen bir vergi kolaylığı sağlanması mümkün olur.

Bize göre spor sponsorluğuna ilişkin mevcut düzenlemede en problemlı yön, özellikle kişilerin haklarını azaltan veya yükümlülüklerini ađırlaŐtıran hususların Kanunda yeterli dayanak olmadan Yönetmelikle düzenlenmiş bulunmasıdır (mesela Şekil hükmünde veya müteselsil sorumlulukla ilgili hükümde ya da vergi veya sosyal güvenlik kuruluşlarına borcu sebebiyle takibata uğrayan kişilerin sponsorluk yapamayacağına ilişkin hükümde olduğu gibi). Burada vergi ve sosyal güvenlik kuruluşlarına borcu sebebiyle takibata uğrayan kişilerin sponsorluk yapamayacağına ilişkin hüküm, her halükarda Yönetmelik metninden çıkarılmalıdır; bu hüküm, sözleşme özgürlüğüne bir sınırlama

getirmeyecek şekilde, kanımızca belli durumdaki kişilerin spor sponsorluğu faaliyetleri için öngörülen vergisel kolaylıklardan yararlandırılmaması amacına uygun olarak yeniden kaleme alınmalıdır ve ilgili vergi kanunlarında düzenlenmelidir. Bunun dışında şekil ve tarafların müteselsil sorumluluğu ile ilgili hususların da esas itibarıyla Kanunda düzenlenmesi yönüne gidilmelidir. Bu hususların düzenlenmesinin Yönetmeliğe bırakılması, ancak Kanunun Yönetmelik için yeterli dayanak oluşturacak açıklıkta ilgili hususlara ilişkin bir çerçeveyi belirlemesi halinde öngörülebilir.

KISALTMALAR

Art.	:	Artikel
AY	:	Anayasa
BK	:	Borçlar Kanunu
Bkz.	:	Bakınız
dn.	:	dipnot
E.	:	Esas
HD.	:	Hukuk Dairesi
Hrsg.	:	Herausgeber
K.	:	Karar
Krş.	:	Karşılaştırınız
m.	:	madde
N	:	Nummer
NF	:	Neue Folge
NJW	:	Neue Juristische Wochenschrift
No	:	Numara
RG.	:	Resmi Gazete
Rz.	:	Randziffer
s.	:	sayfa
SJK	:	Schweizerische Juristische Kartothek
T	:	Tarih
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
vd.	:	ve devamı, ve diğerleri
Y.	:	Yargıtay
ZSR	:	Zeitschrift für Schweizerisches Recht

KAYNAKÇA

- Başpınar, Veysel: Borç Sözleşmelerinin Kısmi Butlanı, Ankara 1998.
- Berk, Kahraman: Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kimliği İle Futbol Mahkemesinin Hukuksal Statüsü, Spor Hukuku Dersleri (Editör: Kısmet Erkiner, Editör Yardımcısı: Ali Soysüren), İstanbul 2007, s.343 – 365.
- Bruhn, Manfred: Sponsoring – Systematische Planung und integrativer Einsatz, 4. Auflage, Wiesbaden 2003.
- Bruhn, Manfred / Mehlinger, Rudolf: Rechtliche Gestaltung des Sponsoring – Vertragsrecht – Steuerrecht – Medienrecht – Wettbewerbsrecht, 2. Auflage, München 1995.
- Elçin Grassinger, Gülçin: Sponsorluk Sözleşmesi, Ankara 2003.
- Eren, Fikret: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, İstanbul 2008.
- Ertaş, Şeref/Petek, Hasan: Spor Hukuku, Ankara 2005.
- Gauch, Peter / Schlupe, Walter R. / Schmid, Jörg / Rey, Heinz: Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil ohne ausservertragliches Haftpflichtrecht, Band I, 8. Auflage, Zürich 2003 (Gauch / Schlupe / Schmid).
- Gözler, Kemal: Anayasa Değişikliğinin Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Bakımından Getirdikleri ve Götürdükleri (Anayasanın 13. Maddesinin Yeni Şekli Hakkında Bir İnceleme), Ankara Barosu Dergisi, 2001/4, s.53-67.
- Gözler, Kemal: Türk Anayasa Hukuku Dersleri, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 4. Bası, Bursa 2007.
- Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut: İdare Hukuku, Cilt 1, Genel Esaslar, Güncelleştirilmiş 6. Bası, Ankara 2008.
- Guhl, Theo / Koller, Alfred: Das Schweizerische Obligationenrecht (Bearbeitet von Alfred Koller, Anton K. Schnyder und Jean Nicolas Druey), 9. Auflage, Zürich 2000.

- Günel, A. Nadi/Küçükgüngör, Erkan: Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat, Ankara 1998.
- Günel, Nadi: Türk Spor Yönetimi, Spor Hukuku Dersleri (Editör: Kısmet Erkiner, Editör Yardımcısı: Ali Soysüren), İstanbul 2007, s.215 – 224.
- Güneş, Turan: Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri, Ankara 1965.
- Güzel, Ali / Okur, Ali Rıza / Caniklioğlu, Nurşen: Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş 11. Bası, İstanbul 2008.
- Hauser, Thomas: Der Sponsoring-Vertrag im schweizerischen Recht – Unter besonderer Berücksichtigung kommunikativer Aspekte des Sport-, Kultur- und Sozio-Sponsoring, Zürich 1991.
- Honsell, Heinrich / Vogt, Nedim Peter / Wiegand, Wolfgang (Hrsg.): Basler Kommentar zum Obligationenrecht I, Art.1-529 OR, 4. Auflage, Basel 2007.
- İmamoğlu, Selma Hülya: Sponsorluk Sözleşmesi, Ankara 2003.
- Kramer, Ernst A.: Berner Kommentar, Band VI, Das Obligationenrecht, 1. Abteilung, Allgemeine Bestimmungen, 2. Teilband, Inhalt des Vertrags / Mängel des Vertragsabschlusses, 1. Lieferung, Art.19-20, Bern 1990.
- Kılıçoğlu, Ahmet: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Genişletilmiş 10. Bası, Ankara 2008.
- Küçükgüngör, Erkan: Türkiye’de Spor İle İlgili Mevzuatın Değerlendirilmesi, Spor Hukuku Dersleri (Editör: Kısmet Erkiner, Editör Yardımcısı: Ali Soysüren), İstanbul 2007, s.227 – 236.
- Meier-Hayoz, Arthur: Gesetzlich nicht geregelte Verträge I-II, SJK 1134-1135.
- Netze, Stephan: Sponsoring von Sportverbänden - Vertrags-, persönlichkeits-, und vereinsrechtliche Aspekte des Sport-Sponsorings, Zürich 1988.

- Netze, Stephan: Der Sportler – Subjekt oder Objekt? Überlegungen zur Verwendung des Sports in der Werbung, ZSR, NF, Band 115 (1996), II. Halbband, s.7-133.
- Okay, Aydemir: Halkla İlişkiler Aracı Olarak Sponsorluk, İstanbul 1998.
- Öncel, Mualla / Kumrulu, Ahmet / Çağan, Nami: Vergi Hukuku, Gözden Geçirilmiş, Son Değişiklikleri İşlenmiş 13. Bası, Ankara 2005.
- Özbudun, Ergun: Türk Anayasa Hukuku, Gözden Geçirilmiş 8. Bası, Ankara 2005.
- Özer, Attila: Gerekçeli ve 1961 Anayasasıyla Mukayeseli 1982 Anayasası, Ankara 1984.
- Roth, Barbara: Vertragsrechtliche und ökonomische Analyse von Sportsponsoringverträgen, München 2002.
- Röhrborn, Stefan: Der Sponsoringvertrag als Innengesellschaft - Abschluss, Vollzug und Leistungsstörungen, Frankfurt am Main 1997.
- Schlupe, Walter R.: Innominatverträge, Schweizerisches Privatrecht, VII/2, Basel und Stuttgart 1979.
- Schmid, Jörg: Die öffentliche Beurkundung von Schuldverträgen, Ausgewählte bundesrechtliche Probleme, Freiburg 1988.
- Schmidlin, Bruno: Berner Kommentar, Band VI, Das Obligationenrecht, 1. Abteilung, Allgemeine Bestimmungen, 1. Teilband, Allgemeine Einleitung in das schweizerische Obligationenrecht und Kommentar zu Art.3-17 OR, Bern 1986.
- Schwammberger, Frank: Die vertragsrechtliche Behandlung des Kunstsponsorings in der Schweiz, Zürich 1992.
- Schwenzer, Ingeborg: Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, 4., überarbeitete Auflage, Bern 2006.
- Serozan, Rona: (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı) Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, Üçüncü Cilt, İfa – İfa Engelleri – Haksız Zenginleşme, Gözden Geçirilip Genişletilmiş 4. Bası, İstanbul 2006.

Uygur, Turgut: Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Birinci Cilt (Giriş ve Madde 1-40), Genişletilmiş 2. Bası, Ankara 2003.

Wegner, Konstantin: Der Sportsponsoringvertrag, Baden-Baden 2002.

Weiand, Neil George: Kultur- und Sportsponsoring im deutschen Recht – Unter besonderer Berücksichtigung urheber-, medien-, und wettbewerbsrechtlicher Aspekte, Berlin 1993.

Weiand, Neil George: Rechtliche Aspekte des Sponsoring, NJW 1994, s.227-233.

Weiand, Neil George: Der Sponsoringvertrag, 2. Auflage, München 1999.

